

Energiföretagen Sveriges position om energigemenskaper och energidelning

Huvudbudskap:

Energiomställningen och den ökade elektrifieringen innebär en utmaning för hela energisystemet. Alla former av avlastning av elnätet som förbättrar förutsättningarna att lyckas nå samhällets energipolitiska mål, välkomnas. För ett väl fungerande och effektivt energisystem är det viktigt att betrakta hur alla ingående delar samverkar med varandra och bidrar till systemnytta.

- Energiföretagen är **positiva till energigemenskaper i de fall de bidrar** till minskad energianvändning och minskat toppeffektbehov vid höglastperioder i energisystemet, till exempel via lastbalansering, smart styrning av egen produktion, lagring och användning samt övriga åtgärder för energieffektivisering.
- Energiföretagen ser att **energidelning** kan vara positivt för att skapa mer kundengagemang men att formen för delning av energi **bör bedömas utifrån ett helhetsperspektiv som beaktar samhällets och energisystemet bästa**.
- **Energigemenskaper och energidelning måste införas på ett sätt som inte skapar orättvisor för kundkollektivet.** En grundläggande princip måste vara att alla kunder, enskilda såväl som gemenskaper, ska stå för sin del av kostnaderna för uttag från och/eller inmatning i elnätet. Vidare behövs det ett samlat energisystemperspektiv i implementeringen av energigemenskaper och energidelning, där exempelvis skattetekniska frågor hanteras inom ramen för ett samlat energiskattesystem.

Det krävs ett helhetsgrepp kring frågorna. Energigemenskaper och energidelning har växt fram i olika kontext och för olika syften. Samtidigt överlappar de delvis varandra och kan komma att tillämpas var för sig eller tillsammans. Det finns ett antal regeringsuppdrag som rör energigemenskaper, energidelning och flexibilitet bland annat hos Energimarknadsinspektionen respektive Energimyndigheten. Det är viktigt att regelverken utformas på ett sätt som är enkelt, rättvist och logiskt både för kunder och för branschen. Det behövs nära samverkan mellan myndigheter när regelverken utformas.

Ställningstaganden

För att åstadkomma ett lämpligt regelverk, både utifrån branschens och kundernas perspektiv, vill Energiföretagen peka på ett antal områden där djupare analys krävs.

Generella synpunkter som omfattar både energigemenskaper och energidelning:

Det ska finnas ett energisystemperspektiv

- De systemnyttor som energigemenskaper och energidelning kan bidra med, ska värderas ur hela energisystemets perspektiv. Exempelvis bör utvärderingen av miljönyttor inkludera möjligheten för nyttjande av befintlig infrastruktur såsom möjligheten till bidrag från fjärrvärme. Samtidigt bör ekonomisk nytta värderas utifrån hela kundkollektivet inte bara de fördelar som faller på aktiva kunder.
- Parallell infrastruktur bör undvikas. Om befintlig infrastruktur finns bör virtuell energidelning kunna vara ett alternativ att överväga i sådana fall.

Ingen energiskattebefrielse

- Fiskala skatter på energimarknaden ska vara konkurrens- och aktörsneutrala. Energiskatten på el är en konsumtionsskatt som baseras på mängden el som tas ut från det koncessionspliktiga nätet. Den bör inte blandas ihop med hur elen produceras eller hur affärsrelationen kopplad till uttagen el ser ut. Energiföretagen menar därför att skattebefrielse inte är rätt väg för att stimulera utvecklingen av energigemenskaper. Nuvarande energiskatt på el ger incitament till energieffektivisering och bidrar till att uppfylla Sveriges energisparbeting enligt EU:s direktiv om energieffektivitet. Skattebefrielser för energigemenskaper/energidelning skulle därmed verka i motsatt riktning. Dessutom saknas samhällsekonomiska motiv för att minska skattebasen genom skattebefrielse.
- Energiföretagen anser att elmarknadsdirektivets ramar för införandet av energidelning är ändamålsenlig, det vill säga att energidelning ska beläggas med samma skatt och avgifter som el som köps av en elhandlare.

Alla som nyttjar elnätet ska betala elnätsavgift

- Både medlemmar i en fysisk energigemenskap och kunder som delar energi virtuellt ska betala nätagifter till elnätsföretaget. Avgiften ska reflektera användningen av infrastrukturen. Även den eventuella nytta som energigemenskapen bidrar med i nätet ska beaktas och kompenseras. Offentligrättsliga avgifter för elberedskap, nätövervakning och elsäkerhet bör också betalas av hela kundkollektivet. Noteras bör att elanvändare inom ett IKN-nät i dag endast betalar en gemensam sådan avgift oavsett antalet faktiska elanvändare inom gemenskapen, vilket kan ifrågasättas. Vidare bör nätföretagen även kunna ta betalt för hanteringen av virtuell energidelning av de kunder som nyttjar den möjligheten.
- Vid tillämpning av virtuell delning måste ordinarie krav avseende rapportering och avräkning beaktas. Verkligt uppmätta mätvärden av de fysiska flödena är därför den naturliga utgångspunkten för elnätsavgiften. Regelverket för virtuell delning måste göra det möjligt att i praktiken kunna upprätthålla god kvalitet i det här avseendet.

Ett regelverk som säkerställer kundskyddet

- Energiföretagen menar att en fördjupad analys av kundskydd och avtalsvillkor för energigemenskaper och energidelning behövs. Det måste tydliggöras vilka skyldigheter som åligger energigemenskaper/energidelning, både i förhållande till elhandels- och elnätsföretag samt fjärrvärmeföretagen men också inom gemenskapen eller avtalspartner emellan. Det behöver exempelvis tydliggöras vilka möjligheter som finns att ställa sig utanför eller lämna en energigemenskap. Kundkollektivet som väljer att eller tvingas att stå utanför energigemenskaper och/eller energidelning ska inte belastas p.g.a. regelverkets utformning.
- När två konsumenter delar el mellan sig är de inte skyddade enligt konsumentskyddslagstiftningen i förhållande till varandra. Det innebär andra regelverkskrav som kan påverka skälighetsgränser, att rätt att ångra sig saknas, brist på information parterna emellan, bekymmer om produktionen understiger det man avtalat om att dela etc. En fråga att ställa sig är t.ex. huruvida det är "prosumenten" eller "konsumenten" som ska bära risken vid delning? Det bör framgå tydligt att det inte är vare sig elhandels-, eller elnätsföretaget som kan bistå att reda ut tvister eller dyl.

Energiföretagens synpunkter för utvecklingen av regelverket kring fysiska energigemenskaper omfattar:*Ansvar för drift, underhåll och säkerhet bör ligga på ägaren av infrastrukturen*

- Ansvaret för drift, underhåll, förnyelse och för säkerhet (elsäkerhet, cybersäkerhet m.m.) inom energigemenskaper behöver regleras i lagstiftning. Det är rimligt att ansvaret åligger innehavaren/ägaren av infrastrukturen. En lämplig åtgärd är att införa någon form av "certifiering", där viktiga frågor säkerställs, som t.ex. att elansvarig är utsedd, att fond för underhåll och förnyelse finns m.m.

Ellagens krav avseende drift, underhåll och förnyelse måste kunna ske på ett långsiktigt hållbart sätt och alla former av elsäkerhetskrav måste uppfyllas. När befintlig infrastruktur redan finns på plats är detta redan ombesörjt. I sådana fall bör virtuella lösningar för energidelning kunna vara ett intressant alternativ snarare än egen fysisk infrastruktur för energigemenskaper.

IKN-förordningen behöver ses över

- Vid genomförandet av Ren-energipaketet i Sverige ansågs IKN-förordningen om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen tillräcklig för att säga att det redan fanns möjlighet till energigemenskaper. IKN-förordningen behöver nu ses över med anledning av att tillämpningen av §22c har resulterat i lösningar som knappast kan ha varit syftet med införandet av det utökade undantaget från koncession. I denna översyn bör förordningsmotivet uppdateras så att lagstiftarens intentioner tydligt framgår. Storleken på det interna nätets produktion i förhållande till användning måste till exempel beaktas, eftersom det primärt är underlättande för delning av egen produktion som rimligen har varit avsikten med införandet av §22c.

Energiföretagens synpunkter för utvecklingen av regelverket kring energidelning omfattar:*Ursprungsgarantier och elcertifikat*

- Kostnader för elcertifikat och ursprungsgarantier ska fördelas lika oberoende av om energidelning tillämpas.

Bilaterala kontrakt om energidelning minskar likviditeten på elhandelsmarknaden

- I det längre perspektivet kan en ökad bilateral handel med el hota handeln på den öppna marknaden (påverkan på likviditeten på marknaden) med minskad pristransparens och sämre prisbild som följd. Det kommer framförallt att bli slutkunder som drabbas av att den transparenta handeln minskar eftersom slutkunder inte har samma möjlighet att bedöma marknaden där priserna inte är öppna och inte heller har samma volymer att förhandla med. En sluten marknad ger regelmässigt högre priser än en öppen. Regering och myndigheter behöver beakta dessa marknadsrisker i formandet av det nya regelverket.

Kostnader bör belasta de kunder som nyttjar tjänsten

- Den som administrerar avräkningen mellan den el som kund köpt av en elhandlare respektive den el som kund köpt via energidelning måste få betalt för administration av måtvärden och fakturering. Kostnaden ska belasta de kunder som använder sig av den här typen av delning.

Inför energidelning stegvis för att bedöma intresse och nytta

- Det behövs en konsekvensanalys över vilka effekter som införandet av energidelning kan få för marknaden, varför ett stegvis införande är nödvändig. Det finns många processer som påverkas. Exempelvis finns inga nuvarande processer för ett så grundläggande behov som krävs vid energidelning, såsom hantering av dataflöden eller hantering som att dela avtalsinformation mellan parter/aktörer. Komplexiteten ökar dessutom exponentiellt med antalet inblandade kunder och aktörer. Om tillåten geografisk utbredning för energidelning begränsas underlättas avräkning och rapportering vid virtuell delning. Slutmålet kan vara elområde, men det är bättre med ett stegvis införande och kan vara lämpligt att inledningsvis begränsa möjligheten till nätområde.

Energiföretagen har i nuläget svårt att se att det finns någon ekonomisk nytta med energidelning. För att bilaterala avtal genom energidelning ska vara ekonomiskt fördelaktigt för någon ingående part, jämfört med handel på börs, krävs det att den säljande parten frivilligt säljer sin elproduktion till ett lägre pris än marknadspris. Eller tvärtom, att köparen väljer att köpa el via energidelning för högre pris än marknadspris. Så kan visserligen vara fallet exempelvis om säljaren har lägre avkastningskrav eller att köparen värderar miljövärden som på så sätt påverkar viljan till bilateralt avtal. Här är det dock viktigt att komma ihåg att även motpartsrisken förändras i bilaterala avtal, varför en egentlig ekonomisk fördel inte går att fastslå.

Bolag med stora volymer bör inte omfattas av möjligheten till energidelning

- Stora aktörer med stora volymer som köps och säljs på marknaden och som deltar i energidelning, skulle kunna förändra marknaden och handeln i stort med minskad pristransparens som följd. Minskad pristransparens riskerar även att påverka investeringsviljan för ny elproduktion. Stora aktörer kan redan nu med befintliga möjligheter ta kontroll över sin förbrukning och bidra till att effektivisera systemet.